

Cal Xiscano

Cap a l'any 1825 va venir a viure a Fals l'Antoni Colom Oller, la seva segona muller, dues noies, i dos xicots, l'Alexandre i el Ramon. Els dos fills eren germanastres, ja que eren de mare diferent. Els Colom procedien de Sant Pere Sallavinera i suposem que van baixar al Pla de Fals atrets per la possibilitat d'aconseguir terra per conrear. El 1822 Ramon Soler de la Plana, l'amo de la Torre, havia establert una porció de terra de 5 quarteres a un tal Pere Vila, amb el compromís d'arrencar el bosc i plantar-hi vinya espessa. Per algun motiu o altre, el Vila va deixar la feina a mig fer, de manera que el 1833 el Soler de la Plana va establir de nou la terra a favor d'Alexandre Colom. En el moment del traspàs ja hi havia 4.750 ceps plantats, i el Colom es va veure obligat a acabar-la de plantar en un termini de quatre anys. Més endavant va plantar també una vinya de 6 quarteres, pertanyent al mas Oliveres del Pla. Aquell mateix any l'Alexandre Colom va edificar una caseta en un indret que s'anomenava "la Vinya del Canonge", i que actualment es coneix com el Raval de la Creu. La casa va quedar sotmesa a un cens perpetu a favor del propietari del solar, el mas Montconill, i va ser coneguda amb el nom de cal Colom de la Creu. Als inicis segurament va compartir la casa amb els pares i el germanastre, fins que el 1841 aquest va comprar un terreny al Raval d'Oliveres i va construir la casa dita cal Colom Vell.

El 1838 l'Alexandre Colom Basomba va casar-se a l'església parroquial de Rajadell amb Maria Prat Sociats. L'Alexandre va enviduar aviat, i llavors va afanyar-se a casar-se amb Maria Muntaner, perquè tingués cura de la seva nena petita. El segon matrimoni no va durar gaire tampoc, aquesta vegada a causa de la defunció de l'Alexandre. La casa i les terres van quedar pel pare, l'Anton Colom, que ja deuria ser una mica vell i no donava abast a menar tanta terra. El 1849, conjuntament amb la seva nora Maria, va traspasar la vinya de la Torra a Mateu Rebolleda, un pagès d'Ardèvol que estava emparentat amb els amos del mas Serra. La vinya deuria trobar-se en plena producció, perquè el preu del traspàs va ser de 140 lliures.

El 1855 es va casar Maria Colom Prat amb un xicot del poble, el Francesc Riera Oller, de cal Gorg Negre. En els capítols matrimonials, l'Anton Colom va fer hereva universal a la seva néta Maria, reservant-se per a ell l'usdefruit mentre visqués. Pel fet de casar-se amb una pubilla, el Riera va haver de correspondre amb un aixovar important. La seva aportació econòmica al matrimoni va ser de 430 lliures, 360 de les quals les havia guanyat treballant, mentre que les restants 70 les hi va donar el seu pare pels drets de legítima. Quan l'octubre de 1859 l'Anton va acomiadar-se d'aquest món, la casa va quedar pels joves. Al Francesc Riera tothom l'anomenava Xiscano, una forma de Francesc, i per això, amb el temps la casa va canviar de nom, passant a dir-se cal Xiscano. El Francesc i la Maria van tenir quatre fills, tots xicots. El gran era el Francesc, qui va casar-se amb Margarida Vilaseca, de Castellnou de Bages. El Francesc era una persona il·lustrada, ja que ocupava el càrrec de

secretari de l'Ajuntament. L'abril de 1888 va dimitir a causa de malaltia, i poc després va morir. Tenia només 30 anys, i llavors la vídua Margarida va casar-se amb el seu germà Ramon Riera Colom. La vídua devia ser jove i plena de vida, perquè va ser capaç d'infantar set criatures, sis nens i una nena. Malgrat les nombroses boques que calia alimentar, les coses no deuriem anar malament del tot, ja que es van fer obres de millora a la casa, tal com n'és testimoni una llinda d'una finestra de dalt, que porta la data 1882. A més de pagès, el Ramon feia de vegades treballs per l'Ajuntament, com arreglar camins o passar comunicacions. També tenia una afecció lucrativa, a estones perdudes es dedicava a caçar guilles i altres bèsties nocives. El 1868 va cobrar del municipi 25 pessetes per aquest concepte, i el juliol de 1904 va rebre un premi o bonificació de tres pessetes per haver destruït les cries d'una guineu que es trobaven dins del cau situat a la partida de Vallosera de Fals.

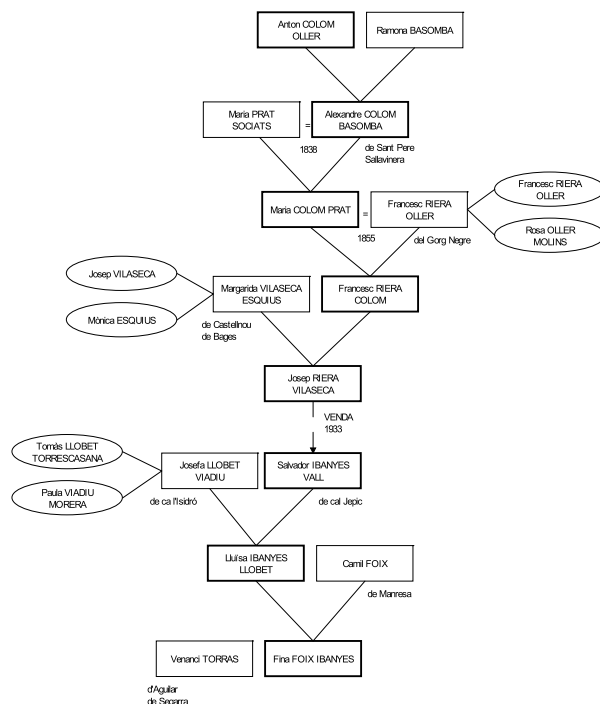
Entrada de Cal Xiscano

Sembla ser que aquells anys a cal Xiscano hi vivia un munt de gent. Diversos germans Riera Vilaseca s'hi estaven amb els seus cònjuges respectius; el Francesc i la seva muller Assumpció Sirach, de Vallderobles, a la Franja de Ponent, l'Anna i el Joan Girbell, de Sabadell, el Salvador i la Josefa Vendrell, més els vells, la canalla i altres germans solters. Segons un certificat municipal, el 1923 va quedar propietari de la casa Josep Riera Vilaseca, fill del Francesc i la Margarida, però aquest no tenia intenció de compartirla amb tants parents i va marxar a viure a Santpedor. Morts els pares i dispersats els germans, el Josep Riera es va vendre el 1933 la casa a Salvador Ibañez Vall, el seu veí de cal Jepic, pel preu de 1.000 pessetes.

Durant la guerra, com que la casa era buida, va servir per hostatjar a refugiats procedents de les zones republicanes ocupades. Entre d'altres, s'hi va estar una família basca formada per una parella i una filla gran. Les dues dones anaven a buscar l'aigua a la font d'Oliveres, que portaven en una gerra sobre el cap i una galleda a cada mà. El 1940 va llogar la casa al Miquel Grau Lladó, als seus fills Benet i Jaume Grau Juvert, i a dues nebodes, l'Enriqueta i l'Assumpció. El Miquel era vidu i tenia una criada, la Josefa Roca Puig, que li cuidava la casa. Aquests Grau van traslladar-se a cal Xiscano en haver de marxar del mas Grau,

que amenaçava ruïna. S'hi van estar fins l'any 1950, quan el pare Miquel i el seu fill Benet es van casar respectivament amb una vídua i la filla d'aquesta, que eren de cal Xatino de Sant Martí de Torruella. Entre el 1960 i el 1985, els llogaters de la casa van ser Pere Espinalt Bajona i Mercè Molas, de Manresa.

Mentrestant la propietat de la casa va canviar de mans. El Salvador Ibáñez no va deixar l'herència al seu fill Valentí, l'alcalde republicà que es va haver d'exiliar a França, sinó que la va repartir entre les dues filles. La Carme es va quedar Cal Jepic, mentre que cal Xiscano va tocar a la Lluïsa Ibáñez, la qual estava casada amb Camil Foix i vivia a Manresa. El repartiment de l'herència va ser motiu d'alguns conflictes entre les germanes i amb el veïnat. Actualment s'estan a cal Xiscano la Fina Foix Ibáñez i el seu marit Venanci Torras, que procedeix de la casa Riera d'Aguilar de Segarra.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.